

TISKOVÁ ZPRÁVA

Filosofický ústav AV ČR

Jilská 1, Praha 1

www.flu.cas.cz

NEJBLIŽŠÍ JINÍ

PŘEDSTAVY O RUSKU A RUSECH V RANÉM NOVOVĚKU

1. 11. 2024 | Praha. **Obraz Rusů v globálním veřejném prostoru spojujeme v poslední době zejména s ruskou agresí na Ukrajině. Pohled na dobovou literaturu však ukazuje, že obyvatelé Moskevského velkoknížectví byli předmětem diskusí po celé Evropě už v dobách raného novověku. O Historických kořenech strachu z Ruska vypovídají raně novověké texty z mnoha evropských regionů. Zejména těch, které jsou ruským tlakem ohroženy i dnes. Výzkumům věnovaným reflexím Ruska a Moskvanů jako součásti raně novověké kulturní výměny se věnuje probíhající mezinárodní konference pořádaná Filosofickým ústavem Akademie věd (31. 10. -1. 11. 2024).**

Jaké reprezentace Moskevského velkoknížectví (později ruského carství) tedy kolovaly v literatuře mezi lety 1500 a 1750? A co přesně je utvářelo? Rusko bylo podle všeho vnímáno komplexněji než pouhý "region na Východě s odlišným náboženstvím a civilizací" a jednoduchý protiklad k evropské společnosti. Obrazy Moskvanů nalezneme jak v kázáních, životopisech, kronikách, diplomatických zprávách, cestopisech a příležitostné poezii, tak v náboženských, pedagogických a právních traktátech. Porovnat tyto představy napříč různými regiony s důrazem na vzájemnou kulturní propojenost se spolu s Čechy snaží i badatelé ze Švédska, Polska, Estonska, Maďarska, Lotyšska, ale také USA, Kanady a dalších zemí. Zvláštní pozornost přitom věnují prolínání textů, map a ilustrací.

Dozvíme se například, jak vypadá obraz Ruska v raně novověkých švédských pramenech nebo jak vykresluje moskevské útočníky latinská a polská poezie. Výzkum map zase ukáže, jak obtížné bylo se zorientovat v prostoru východní Evropy a jak si lidé představovali hranici mezi Evropou a Asií. Lucie Storchová z Filosofického ústavu se zaměří na vyhocený spor o původu Čechů z doby po roce 1615 a na dosud neprozkoumané zdroje českých představ o Rusech v tomto období. Pokusí se přitom analyzovat stereotypy předpokládaného barbarství Moskvanů, každodenního násilí a despotismu carů, kteří byli představováni jako příklady tyranských vládců. Ukáže zároveň, v čem se tyto obrazy „jiného“ podobaly reprezentacím islámského Blízkého východu v tehdejších cestopisech (zejména v textech poutníků do Svaté země, včetně nejznámějšího od Kryštofa Haranta z roku 1608).

Ačkoliv většina textů z tohoto období chápe Moskvaný jako vojenskou hrozbu, zdroj nebezpečí nebo dokonce jako trest seslaný Bohem, výjimečně se už v této době setkáváme i s pozitivním vyobrazením. Na změnu v polovině 16. století, kdy se znalosti o geografii, historii a náboženství

Moskevského velkoknížectví přestaly opírat o starověké zdroje Plinia Staršího a Herodota, upozorní Ovanes Akopyan z Univerzity Ca' Foscari v Benátkách. Ve své přednášce ukáže, jak se z Ruska coby tajemného východního souseda stane integrální součást evropského světa.

[PROGRAM](#)

Kontakt pro média

Jana Říhová

Filosofický ústav AV ČR

rihova@flu.cas.cz

+420 725 761 147